

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

ПОГОДЖЕНО

НА ЗАСІДАННІ ВЧЕНОЇ РАДИ

МИСТЕЦЬКОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Протокол № 5 від «28» листопада 2017 року

ДЕКАН Т.Б. СТРАТАН-АРТИШКОВА

ОБГОВОРЕНО І ЗАТВЕРДЖЕНО

НА ЗАСІДАННІ КАФЕДРИ МУЗИЧНО-ТЕОРЕТИЧНИХ
ТА ІНСТРУМЕНТАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Протокол № 4 від «21» листопада 2017 року

ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ В.Ф.

ЧЕРКАСОВ

(підпис)

ЗАТВЕРДЖЕНО

НАКАЗ ЦДПУ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА

ВІННИЧЕНКА

ВІД 2017 року № 49-ун

ГОЛОВА ПРИЙМАЛЬНОЇ КОМІСІЇ

РЕКТОР О.А. СЕМЕНЮК

ПРОГРАМА ТВОРЧОГО ЗАЛІКУ

з музичного мистецтва

для оцінювання творчих здібностей осіб, які вступають на I курс

денної/заочної форми навчання

на основі повної загальної середньої освіти

для здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»

зі спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Професія вчителя музичного мистецтва загальноосвітнього навчального закладу включає багато видів діяльності, пов'язаних з грою на музичному інструменті (баян/акордеон, гітара та духові інструменти). На уроці музичного мистецтва вчитель повинен вміти: ілюструвати окремі епізоди творів, що вивчаються (з метою їх пізнання та усвідомленого сприйняття учнями); змінювати окремі засоби музичної виразності для активізації слухової уваги учнів, пожвавлення їх художньої фантазії; цілісно виконувати твір на високому художньому й доступному для дітей рівні, щоб вони могли сприймати музику в процесі її різноманітних художніх проявів; акомпанувати собі та учням під час презентації й розучування нової пісні; при опитуванні, пристосовуючись до їхнього діапазону тощо.

Програма творчого заліку з музичного мистецтва розрахована на абітурієнтів, які вступають на I курс денної чи заочної форми навчання і передбачає оцінювання творчих здібностей вступників з музичного мистецтва.

Основними завданнями творчого заліку з музичного мистецтва (основний музичний інструмент, теорія музики та сольфеджіо) є: опанування навичками гри на музичному інструменті; володіння навичками інтонаційно-образної інтерпретації музичного твору; виразне сценічне виконання концертної програми. Крім того, з'ясування рівня знання абітурієнтами елементів музичної виразності та їх фіксації у п'ятилінійній абсолютній нотації; елементарних музично-технічних навичок, необхідних як у процесі навчання, так і для подальшого музичного розвитку; практичних навичок тонально-звуквисотного та метроритмічного мислення для подальшого вивчення різних дисциплін музично-теоретичного та спеціального циклу.

Проведення творчого заліку здійснюється поетапно та диференційовано за *музично-інструментальним та вокально-хоровим складниками*:

1. МУЗИЧНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНИЙ ВІДДІЛ:

1 етап. Основний музичний інструмент.

2 етап. Теорія музики та сольфеджіо.

Форма проведення 2 етапу творчого заліку з теорії музики та сольфеджіо – усне опитування за білетами.

Структура екзаменаційного білету – одне теоретичне питання з теорії музики та сольфеджіо, два практичних завдання (інтонування ладів, інтервалів, акордів е заданій тональності та поза ладом), читання з листа, слуховий аналіз.

Тривалість підготовки до усної відповіді за змістом усіх питань екзаменаційного білету до 30 хвилин.

2. ВОКАЛЬНО-ХОРОВИЙ ВІДДІЛ

1 етап. Сольний спів.

2 етап. Елементарна музична грамота.

Форма проведення 2 етапу творчого заліку з елементарної музичної грамоти – усне опитування за білетами.

Структура екзаменаційного білету охоплює три завдання – одне передбачає відтворення ритмічного малюнку, друге – відтворення окремих

музичних звуків та мелодії запропонованої екзаменатором, визначити напрямок її руху, третє – теоретичне питання з музичної грамоти в межах вимог програми з предмету «Музичне мистецтво» загальноосвітньої школи.

Тривалість підготовки до усної відповіді за змістом усіх питань екзаменаційного білету до 30 хвилин.

Система оцінювання – 200 бальна, максимальна кількість балів, яку абітурієнт може набрати за результатами творчого конкурсу – 200, мінімальний – 100.

2. ПРОГРАМА ТВОРЧОГО ЗАЛІКУ

2.1. МУЗИЧНЕ ВІДДІЛЕННЯ

2.1.1. ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ

При проведенні першого етапу творчого заліку з основного музичного інструменту (фортепіано, баян, акордеон, скрипка, бандура, духові інструменти та інші) абітурієнти повинні продемонструвати художнє виконання творів різних стилів, жанрів, рівень технічних навичок, володіння штрихами та динамічними відтінками.

Абітурієнт повинен виконати:

1. Поліфонічний твір.
2. Музичний твір сонатної форми.
3. П'єсу кантиленного характеру або етюд середньої складності.

На 1 етапі творчого заліку солістам-інструменталістам надається концертмейстер (за необхідністю).

2.1.2. ТЕОРІЯ МУЗИКИ ТА СОЛЬФЕДЖІО

На другому етапі творчого заліку вступники повинні продемонструвати елементарні знання з теорії музики, вміння читати з аркуша, визначати на слух інтервали, акорди, лади, гармонічні послідовності.

Творчий залік з теорії музики та сольфеджіо складається з:

а) **питань з елементарної теорії музики;**

б) **інтонаційних завдань:** мажорних та мінорних гам угору і вниз від заданого звука (натуральних, гармонічних, мелодичних); інтервалів та акордів угору та вниз від заданого звука і в тональності; домінантсептакорду з його оберненнями від заданого звука і в тональності та розв'язаннями в тоніку;

в) **сольфеджування одноголосних прикладів** зі збірників: Сольфеджіо. Ч. 1. Одноголосное // Сост. Калмыков Б., Фридкин Г. – М., 1988. (Розділи за 6,7 класи); Драгомиров П. Учебник сольфеджіо. – М., 1991. – №№ 50–100; Ладухин Н. Одноголосное сольфеджіо. – М., 1988. – №№ 40–80;

г) **визначення на слух:** мажорних та мінорних гам трьох видів; інтервалів та акордів, зазначених вище.

д) **виконання фрагменту вокального твору** (романс, народна, сучасна або авторська пісня).

2.2.ВОКАЛЬНО-ХОРОВИЙ ВІДДІЛ

2.2.1. СОЛЬНИЙ СПІВ (АКАДЕМІЧНИЙ, НАРОДНИЙ, ЕСТРАДНИЙ)

На першому етапі творчого заліку з сольного співу абітурієнт повинен виконати три вокальні твори різного характеру – 2 твори із супроводом, один твір без супроводу (за вибором абітурієнта).

I. Академічний спів:

1. Арія з опери або романс
2. Романс або пісня
3. Вокальний твір без супроводу

II. Народний спів:

1. Українська народна пісня (повільна)
2. Українська народна пісня (рухлива)
3. Народна пісня (без супроводу)

III. Естрадний спів: (живий супровід, флеш накопичувач)

1. Пісня українських авторів (повільна)
2. Пісня (рухлива)
3. Пісня без супроводу

На першому етапі творчого заліку солістам-вокалістам надається концертмейстер (за необхідністю), а також можна використати фонограму «мінус», записану на диску CD (аудіо) або мінідиску.

2.2.2. ЕЛЕМЕНТАРНА МУЗИЧНА ГРАМОТА

Метою другого етапу заліку є перевірка елементарних музичних знань, природних слухових та вокальних даних абітурієнтів.

Абітурієнти повинні:

- а) відтворити ритмічний малюнок після його прослуховування;
 - б) відтворити голосом звуки різної висоти, виконані екзаменатором голосом чи на музичному інструменті;
 - в) проспівати мелодію, запропоновану екзаменатором;
 - г) розпізнати напрямок руху мелодій (вгору, вниз, на місці), виконаних екзаменатором;
 - д) відшукати ноту, виконану екзаменатором на інструменті;
 - ж) визначити кількість звуків, виконаних екзаменатором на інструменті одночасно;
- з) знати музичну грамоту в межах вимог програми з предмету «Музичне мистецтво» загальноосвітньої школи.

Перелік основних питань з елементарної музичної грамоти:

1. Назвати у висхідному і низхідному порядку назви музичних звуків.
2. Що таке нота?
3. Що таке нотний стан? З чого він складається?
4. Що таке октава?
5. Скільки звуків утворюють октаву?
6. Що таке півтон? Між якими звуками утворюється півтон?

7. Що таке цілий тон? Між якими основними звуками утворюється цілий тон?
8. Що таке «дієз»?
9. Що таке «бемоль»?
10. Що таке «бекар»?
11. Що означає слово «ключ» у нотному письмі?
12. Які ключі найбільше використовуються у музичній практиці?
13. Як називається ключ соль, який знаходиться в другій лінійці?
14. Як називаються чоловічі голоси?
15. Як називаються жіночі голоси?
16. Який ключ і якої октави в скрипковому ключі знаходиться на 1-й лінійці?
17. Який звук і якої октави в скрипковому ключі знаходиться між 4-ю і 5-ю лініями?
18. Який звук і якої октави в скрипковому ключі знаходиться на третій лінійці?
19. Що таке ритм?
20. Що таке тривалість звука?
21. Які тривалості музичних звуків ви знаєте?
22. Що означає пауза?
23. Як записуються на нотному стані різні тривалості звуків?
24. Як записуються на нотному стані різні тривалості пауз?
25. Що таке темп у музиці?
26. Що таке ритм?

3. Критерії оцінювання творчих здібностей абітурієнтів

Високий рівень (175-200 балів)

Абітурієнт виконує сольну вокальну або інструментальну програму на високому виконавському рівні, володіє художньо-технічними засобами виразності, дотримується авторського тексту, темпу, динамічних відтінків; володіє засобами музичної виразності: штриховою технікою, різними видами атаки звука; виконує складні ритмічні конфігурації та мелізми; демонструє правильне фразування, звуковедення, відчуття форми та жанрово-стильових особливостей музичного твору, здатність до власної інтерпретації та імпровізації, артистизм та сценічну майстерність.

Абітурієнт дає змістовну й повну відповідь на теоретичні питання, демонструє чистоту інтонування, метро-ритмічну точність, розвиненість ладо-інтонаційного та гармонічного слуху, правильно виконує з першого разу завдання із слухового диктанту та вправи із сольфеджіо; виявляє високий рівень загальнохудожньої ерудиції.

Достатній рівень (150-174 бали)

Абітурієнт виконує сольну вокальну або інструментальну програму на

належному технічному рівні з дотриманням авторського тексту, темпу, динамічних відтінків. Володіє штриховою технікою, різними видами атаки звуку; правильним фразуванням та звуковеденням, демонструє здатність до творчого музикування.

Абітурієнт дає правильну відповідь на питання з музично-теоретичних дисциплін; демонструє чистоту інтонування та ритмічну точність у виконанні завдань із слухового диктанту та вправ із сольфеджіо, володіє навичками творчого музикування, виявляє достатній рівень загальнохудожньої ерудиції.

Середній рівень (100-149 балів)

Абітурієнт виконує сольну вокальну або інструментальну програму на посередньому художньо-технічному рівні, не точно виконує штрихи, не достатньо володіє різними видами атаки звуку, демонструє неправильне фразування. Абітурієнт не дотримується правил звуковедення, виконання поверхневе, відчуття форми та художньо-стильових особливостей твору не достатнє.

Абітурієнт дає правильну відповідь лише на половину питань з музично-теоретичних дисциплін. Демонструє не зовсім чисте інтонування та ритмічну неточність у виконанні завдань із слухового диктанту та вправ із сольфеджіо. Рівень загальнохудожньої ерудиції посередній. Здатність до творчого музикування виявляється дуже слабо.

Низький рівень (1-99 бали)

Абітурієнт виконує сольну вокальну або інструментальну програму на низькому художньо-технічному рівні із зупинками та повторами складних фрагментів твору з неповним дотриманням авторського тексту, темпу, динамічних відтінків; демонструє слабе володіння виконавськими штрихами та різними видами атаки звуку; неправильне фразування; не дотримується правил звуковедення; виконання невиразне, художньо-стильові особливості твору стилю не розкриті.

Абітурієнт дає неправильні відповіді на теоретичні питання, демонструє фальшиве інтонування та ритмічну неточність у виконанні завдань із слухового диктанту та вправ із сольфеджіо. Рівень загальнохудожньої ерудиції низький. Здатність до творчого музикування та імпровізації не виявляється.

Творчі заліки мають кваліфікаційний характер та в підсумку оцінюється за двобальною шкалою – «склав»/«не склав». При цьому:

- а) для проміжного оцінювання використовується 200-бальна шкала;
- б) мінімальна позитивна оцінка складає 100 балів;

в) до екзаменаційної відомості вноситься оцінка 0 (нуль), якщо абітурієнт отримав оцінку нижчу ніж 100 балів і оцінка 1 (один), якщо абітурієнт отримав оцінку 100 або більше балів.

Абітурієнт, який не склав творчий залік не допускається до участі в конкурсному відборі за спеціальністю, за якою він передбачений та на яку він подав документи.

4. Рекомендована література

1. Андрейко О.І. Методи вдосконалення виконавського апарату інструменталіста: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. – Київ, 2004. – 19 с.
2. Арчажникова Л.Г. Профессия – учитель музыки: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1984. – 111с.
3. Баланчивадзе Л.В. Индивидуально-психологические различия в музыкально-исполнительской деятельности // Вопросы психологии. – 1998. – № 2. – С.151–153.
4. Басин Е.Я. Психология художественного творчества. – М.: Знание, 1985. – 64с.
5. Барсова І. Книга про оркестр. – К.: Музична Україна, 1981. – 174с.
6. Большаков А.И. Организация и руководство оркестром народных инструментов: Учеб. пособие для слушателей фак. обществ. профессий высш. учеб. заведений. – К., 1969. – 148 с.
7. Бочкарев Л.Л. Психологические аспекты формирования готовности музыкантов-исполнителей к публичному выступлению: Автореф. дис... канд. психол. наук. – М., 1975. – 23с.
8. Вопросы теории и истории смычкового исполнительства: Сб. науч. тр. Ленинградской гос. консерватории им. Н.А.Римского-Корсакова. – Л.: ЛОЛГК, 1985. – 198 с.
9. Вопросы совершенствования преподавания игры на оркестровых инструментах: Сб. статей. – М., 1978.
10. Гайдамович Т.А. Инструментальные ансамбли. Изд. 2-е. – М.: Музгиз, 1963. – 54 с.
11. Гинзбург С.Л. Что надо знать о симфоническом оркестре. 4-е изд. – Л.: Музыка, 1967. – 48 с.
12. Готлиб А.Д. Основы ансамблевой техники. – М.: Музыка, 1971. – 94 с.
13. Гуральник М.Л. Організація та керівництво народно-інструментальними колективами: Навч.-метод. посібник. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2000. Ч. I.– 128 с.
14. Давидов М.А. Теорія формування виконавської майстерності в працях українських дослідників // Науковий вісник НМАУ ім. П.Чайковського: Музичне виконавство: Зб.науч.праць. – Вип 3.– К., 1999. – С.7-22.
15. Давыдян Р.Р. Квартетное искусство: проблемы исполнительства и педагогики (Учеб. пособие для муз. вузов). – М.: Музыка, 1984. – 269 с.
16. Ержемский Г.Л. Психология дирижирования: некоторые вопросы исполнительства и творческого взаимодействия дирижера с музыкальным коллективом. – М., 1988.

17. Ильченко А.А. Повышение эффективности обучения студентов музыкально-педагогических факультетов пединститут в оркестровом классе: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. – Киев, 1980. – 22 с.
18. Історія народно-інструментального виконавства: Метод. рекомендації до написання курсових робіт / Укл. Л.В.Шемет; Харківська державна академія культури. К-ра нар. інстр. – Харків: ХДАК, 2003. – 33 с.
19. Каргин А.С. Народное художественное творчество: Структура, форма, свойства. – М.: Музыка, 1990. – 141 с.
20. Лаптев И.Г. Детский оркестр в начальной школе: Кн. Для учителя. – М.: Гуманитарный издательский центр „Владос”, 2001. – 176 с.
21. Лапченко В.П. Інструментальні ансамблі в початкових класах: Метод. посібник / За ред. М.Т.Лисенка. – К.: Музична Україна, 1969. – 151 с.
22. Муха А.І. Симфонічний оркестр і його інструменти. – К.: Музична Україна, 1967. – 52 с.
23. Откидач В.М. Становлення оркестрового виконавства в Україні (в контексті розвитку національної художньої культури): Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.01. – Харків, 1997. – 19 с.
24. Оркестровий клас (камерний оркестр): Програма навчального курсу для студентів мистецького факультету педагогічного університету / Укл. Пляченко Т.М. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2006. – 36 с.
25. Палшков Б. Особливості оркестрового виконавства // Музика. – 1971. – № 2. – С.26-27.
26. Програми педагогічних інститутів. Оркестровий клас: Програма для студентів музично-педагогічних факультетів / Укл. Ю.М.Бай, В.М.Овод. – Київ: РНМК Міносвіти України, 1992. – 20 с.
27. Развитие творческих способностей студентов в процессе изучения дисциплин оркестрового цикла / Ред. кол. Е.Я.Зазерский и др. – Л., 1985. – 153 с.
28. Рогаль-Левицкий Д.Р. Беседы об оркестре. – М.: Музгиз, 1961. – 288 с.
29. Федоришин В.І. Формування виконавської майстерності студентів музично-педагогічних факультетів у процесі колективного музикування: Автореф....канд.пед.наук: 13.00.02 / Нац.ун-т ім. М.П.Драгоманова. – К., 2006. – 18с.
30. Юцевич Є.О. Музичні інструменти (інструменти сучасного симфонічного оркестру). 2-е, доп. вид. – К., 1962. – 33 с.